

۲۷ مشاهیر ملی در خطر سرقت

۲۱ خرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۳:۳۳

تا به حال ۳۰ شخصیت از سوی ایران در سازمان یونسکو به ثبت رسیده اند. اما آیا مفاخر ایران به همین چند مورد محدود می شوند؟ چگونه فردی برای ثبت در سازمان یونسکو انتخاب می شود؟

مفاخر ایرانی تنها محدود به ۳۰ شخصیت ثبت شده کنونی در یونسکو نیستند اما گویا به دلیل بی توجهی مردم و مسوولان نسبت به مفاخر ایرانی باید به زودی شاهد تصرف بسیاری از آن ها از سوی کشورهای همسایه باشیم، همان طور که تلاش دارند «خلیج فارس» را از آن خود کنند.

در گذشته های نه چندان دور پدر و مادر با خواندن شاهنامه فردوسی، دیوان حافظ، گلستان سعدی و اشعاری از این دست، فرزندان خود را از کودکی با مشاهیر کشور و آثارشان آشنا می کردند اما در سال های اخیر نه از شعرخوانی پدر و مادرها خبری هست نه از علاقه نسل های جدید به شناخت تاریخ و مشاهیر. کودکان ترجیح می دهند قهرمان های انیمیشنی را به خاطر بسپارند و از اینرو تاریخ کشور در تلاطم فراموشی است.

چه کسانی در لیست یونسکو فراموش شدند؟ کم نیستند مفاخری که تبار ایرانی دارند و یا در ایران زندگی کرده اند و جایشان میان لیست ثبت شده یونسکو خالی است. البته کمیسیون یونسکو از طریق دانشنامه ها و تحقیقات بسیار به گزینه مناسب برای معرفی دست می یابد اما این افراد که در لیست زیر به آنها اشاره شده مفاخری هستند که کمیسیون یونسکو می تواند برای ثبت نام آنها به عنوان دانشمندان ایرانی تلاش کند مگر نه بیم آن می رود که نامشان را در لیست کشورهای همسایه ببینیم.

نام و شهرت

سال تولد و وفات(قمری)

حوزه های تخصصی

آثار

روزبه پور دادویه معروف به ابومحمد عبدالله ابن مقفع

۱۰۳-۱۴۲

نویسنده و مترجم ایرانی ساکن بصره و از برجسته‌ترین نمایندگان تفکر علمی در قرن دوم هجری

ترجمه کتاب‌های کلیله و دمنه، سیرالملوک و ... از پهلوی به عربی

ابوعبدالله جعفر بن محمد بن حکیم بن عبدالرحمن بن آدم متخلص به رودکی

۲۳۹-۲۴۴

نخستین شاعر بزرگ پارسی‌گوی و پدر شعر پارسی

کلیله و دمنه، سندبادنامه، اشعار غنایی

ابوالمجد مجدود بن آدم سنایی غزنوی یا حکیم سنایی

۵۴۵-۴۷۳

شاعر قصیده‌گو و مثنوی‌سرای زبان پارسی

حدیقه‌الحقیقه، طریق‌التحقیق، سیرالعباد الی المعاد، کارنامه بلخ، عشق‌نامه و عقل‌نامه

ابوالفضل محمد بن حسین بیهقی

۴۷۹-۳۸۵

مورخ و نویسنده

ابونصر علی بن احمد اسدی طوسی

۳۹۰-۴۶۵

شاعر

گرشاسب نامه، فرهنگ لغات یا لغت فرس

فریدالدین ابوحامد محمد بن ابوبکر ابراهیم بن اسحاق عطار کدگنی نیشابوری مشهور به عطار نیشابوری

۶۱۸-۵۴۰

عارف و شاعر

اسرارنامه، الهی نامه، منطق الطیر، مصیبت نامه، مختارنامه، تذکره‌الاولیا، دیوان اشعار

جمال‌الدین ابومحمد الیاس بن یوسف بن زکی متخلص به نظامی

تاریخ دقیقی در دست نیست. در قرن ششم هجری زندگی می کرده است

شاعر

خمسه یا پنج گنج، مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت پیکر، اسکندرنامه

افضل‌الدین بدیل بن علی خاقانی شروانی، متخلص به خاقانی

۵۹۵-۵۲۰

شاعر و قصیده‌سرا

دیوان اشعار، تحفة العراقین، منشآت خاقانی

کمال الدین ابوالعطاء محمود بن علی بن محمود معروف به خواجوی کرمانی

۶۸۹-۷۵۲

شاعر

دیوان اشعار، پنج مثنوی شامل: «همای و همایون، گل و نوروز، روضة الانوار، کمال نامه و گوهرنامه»

سعدالدین محمود بن امین الدین عبدالکریم بن یحیی شبستری معروف به شیخ محمود شبستری

۶۸۷-۷۴۰

عارف و شاعر

آثار منظوم: گلشن راز، سعادت نامه

آثار منثور: حق الیقین، مرآة المحققین، شاهد

امیر فخرالدین محمود بن امیر یمین الدین طغرای مستوفی بیهقی فریومدی، مشهور و متخلص به ابن یمین

۶۸۵-۷۶۹

شاعر قصیده سرا و مثنوی

دیوان اشعار، مثنوی مجلس افروز

کمال الدین یا شمس الدین محمد وحشی بافقی

شاعر

ناظر و منظور، فرهاد و شیرین

ابوسهل بیژن بن رستم کوهی

۳۹۳-۴۰۵

ریاضیدان و ستاره شناس، نخستین ابداع کننده نظریه پرگار تام

رساله فی استخراج مساحه الجسم المکانی یا اندازه گیری جسم سهمگین، پرگار تام، دوایر حماسه

ابوریحان محمد بن احمد بیرونی

۳۶۳-۴۴۰

ریاضی دان، ستاره شناس، تقویم شناس، انسان شناس، هندشناس و تاریخ نگار

تحقیق ماللهند، قانون مسعودی، التفهیم لاوائل صناعة التنجیم، الجماهر فی معرفة الجواهر، الصیدنة فی الطب، آثار الباقیه عن

القرون الخالیه، استیعاب الوجوه الممكنة فی صنعة الاطرلاب

ابوسعیداحمدبن عبدالجلیل سجزی

حدود قرن چهارم هجری

ستاره شناس و ریاضی دان

کتاب الاختیار، تحصیل القوانین الهندسه المحدود، الزایجات الکواکب، المدخل رساله در حل ده مسئله، رساله فی باب انقسام خط

مستقیم ذی النهایه، رساله فی خواص الشكل الجسم الحادث، رساله فی عمل البرکار التام و هو برکار المخروط

ابوالعباس فضل بن حاتم نیریزی

قرن سوم هجری

ستاره شناس و ریاضی دان

جداول نجومی و رساله‌ای در باب اسطرلاب کردن

بزیست فروزان یا ابوعلی یحیی بن ابی منصور

اواخر سده دوم و اوایل سده سوم هجری

اخترشناس / سرپرست گروه‌های نجومی‌ای که با رصد محیط زمین را یافتند

زیچ ممتحن، نسخه‌ای از رصدهای او در شماسیه بغداد موجود است

ابو نصر محمد بن محمد فارابی معروف به فارابی

۲۶۰-۳۳۹

فیلسوف

الجمع بین الرایین، اغراض ما بعدالطبیعه ارسطو، فصول الحکم و احصاءالعلوم

ابوشکور بلخی

سده چهارم هجری

شاعر

شهاب الدین یحیی ابن حبش بن امیرک ابوالفتوح سهروردی، ملقب به شهاب‌الدین، شیخ اشراق، شیخ مقتول و شیخ شهید

۵۴۹-۵۸۷

فیلسوف

المشارع و المطارحات، التلویحات، حکمة‌الاشراق، اللمحات، الالواح المعادیه، الهیاکل النوریه یا هیاکل النور، المقاومات و...

محمد بن علی بن ملک‌داد تبریزی، ملقب به شمس‌الدین یا شمس تبریزی

۵۸۲-۶۴۵

صوفی که باعث دگرگونی مولانا شد

مقالاتی حاوی سخنانش که شاگردانش گردآوری کردند

سید جمال‌الدین اسدآبادی

۱۲۵۴-۱۳۱۴

اندیشمند سیاسی و مبلغ اندیشه اتحاد اسلام، اولین نظریه پردازان بنیادگرایی اسلامی

رساله نیچریه، مقالات در روزنامه «عروۃ‌الوثقی»، مقاله در رد خطابه ارنست رنان، نامه‌ها

ابوالحسن علی خرقانی

۳۵۲-۴۲۵

عارف و صوفی، پاسدار فرهنگ ایران و از اساتید خواجه عبدالله انصاری

بوموسی جابر بن حیان معروف به پدر علم شیمی

۱۰۳-۲۰۰

کیمیایگر، پزشکی، فیزیک، نجوم، اخترشناسی

نوآوری در وسایل آزمایشگاهی از جمله عنبیک، کشف مواد شیمیایی متعددی همچون هیدرو کلریک اسید، نیتریک اسید، تیزاب، سیتریک اسید (جوهر لیمو) و استیک اسید (جوهر سرکه)

میربرهان الدین محمد باقر استرآبادی معروف به میرداماد و معلم ثالث و متخلص به اشراق

۹۶۹-۱۰۴۰

فیلسوف، متکلم و فقیه برجسته دوره صفویه و از ارکان مکتب فلسفی اصفهان

قبسات، الايقاضات، صراط المستقیم، الافق المبین، الحبل المتین، جذوات، تقویم الايمان و...

ابوبکر محمد زکریای رازی

۲۵۱-۳۱۳

پزشک، فیلسوف، شیمی دان، کاهش الكل و جوهر گوگرد

دویست و هفتاد و یک کتاب و رساله و مقاله درباره ریاضیات، نجوم، فلسفه و مافوق الطبیعه

ابوجعفر محمد بن موسی خوارزمی ملقب به شیخالرئیس

۱۸۵-۲۳۳

ریاضیدان، ستاره‌شناس، فیلسوف، جغرافیدان و مورخ

حساب الهند، الجبر و المقابله، المختصر فی حساب الجبر و المقابله، الجمع و التفریق

مشاهیر ثبت شده در یونسکو تا به حال ۳۰ شخصیت از سوی ایران در سازمان یونسکو به ثبت رسیده اند. نجم‌الدین کبری، فخرالدین عراقی، عبدالقادر مراغه‌ای، میرسید علی همدانی، ابن سینا، ابوسعید ابوالخیر، ابن رسته اصفهانی، عبدالعلی بیرجندی، سیبویه، قطب‌الدین شیرازی، خواجه نصیرالدین طوسی، شاهنامه فردوسی، شیخ بهایی، امام محمد غزالی، حکیم ناصر خسرو، ابوالحسن صبا، امیرکبیر، محمدبن یحیی بوزجانی، ملا محمد باقر مجلسی، نیما یوشیج، عبدالرحمان محمد جامی، حکیم عمر خیام، صائب تبریزی، خواجه محمد شمس‌الدین محمد حافظ شیرازی، خواجه عبدالله انصاری و سعدی شیرازی افرادی هستند که اسم آنها در لیست مشاهیر ثبت شده در یونسکو آمده است.

اما آیا مفاخر ایران به همین چند مورد محدود می شوند؟ چگونه فردی برای ثبت در سازمان یونسکو انتخاب می شود؟

معیارهای ثبت در یونسکو دکتر عبدالمهدی مستکین، مدیر کل گروه فرهنگ کمیسیون ملی یونسکو در ایران در این باره به **پیام نو** گفت: «سه معیار برای ثبت افراد در یونسکو وجود دارد؛ اول اینکه سال تولد فرد مضربی از ۵ یا ۱۰ باشد. مثلاً هفتصد و بیست و پنجمین سال تولد فخرالدین عراقی در محاسبه با سال ۲۰۱۴/ سالمرگ هم باید با سال معیار ما مطابقت داشته باشد مثلاً هزارمین سال فوت دانشمند در سال ۲۰۱۴ باشد. سومین معیار زندگی فعال آن شخصیت است یعنی اثرش را در آن زمان نگاشته و شروع یا پایان نگارش کتابش با سال معیار مطابقت دارد به عنوان مثال هزارمین سال گردآوری کتاب قانون ابن سینا در **طب**.»

در لیست اعلام شده از سوی دفتر یونسکو در تهران هشتصدمین سال تولد خواجه نصیرالدین طوسی در سال ۲۰۰۱ به صورت مشترک با آذربایجان به ثبت رسیده است. چطور دانشمندی در دو کشور متولد شده است؟ مستکین درباره این ثبت های مشترک توضیح داد: «اگر شخصیتی ایرانی تبار محل وفاتش در کشور دیگری باشد و یا اثرش را در کشور دیگری نگاشته باشد می تواند از سوی کشورهای مربوطه به صورت مشترک به ثبت برسد. این ثبت مشترک گاهی به ۴ کشور هم می رسد. مثلاً فرهیخته ای در سیستان متولد شده و در تاجیکستان زندگی کرده است. در کشمیر هندوستان کتاب نوشته و در افغانستان فوت کرده است به این شکل همه این کشورها حق دارند که برای ثبت این دانشمند در سازمان یونسکو اقدام کنند.»

او ادامه داد: «ثبت مشترک از سوی یونسکو به دلیل تقارب فرهنگی و گفتگوی میان کشورها قرار داده شده است. البته یونسکو شخصیت هایی را ثبت می کند که جهانی باشند و در کشورهای دیگر او را بشناسند.»

پس می توان این نقد را به یونسکو وارد دانست که چرا فردی مانند مولانا زمانی که از سوی آذربایجان ثبت شد ایران اقدامی برای ثبت مشترک آن انجام نداد؟ مستکین در این باره معتقد است: «مولانا را پنج کشور به صورت مشترک ثبت کردند اما این اقدام

هشت سال پیش انجام شد. همه از عظمت بزرگ این شاعر ایرانی تبار مطلع هستند اما وقتی آموزه های این بزرگوار در کشور ما ظهور و بروز ندارد و در کتب درسی هم چندان به آن پرداخته نمی شود چرا باید ثبت آن اهمیت داشته باشد. در کشورهایی مانند آذربایجان ۲۵ میلیارد از محل مفاخر درآمدزایی می کنند چون ارزش این مفاخر را می دانند و برایشان برنامه دارند. ما برای شمس تبریزی که مولانا از او تاثیر پذیرفته و مولانا را غنی سازی کرده چه کرده ایم؟ بزرگداشت گرفته ایم و یا او را به کودکانمان شناسانده ایم؟»

از نظر مستکین، کشورهایی که برای مفاخر سمینار دانشگاهی با حضور کشورهای دیگر برگزار می کنند و دانش مشاهیر را در کتاب های درسی و دانشگاهی بیان می کنند بهتر می توانند معرفی یک دانشمند باشند. ثبت بدون برنامه ریزی فایده ای نخواهد داشت.

او با اشاره به اینکه وجود مشاهیر در مقابل هجمه های موجود آرامش ایجاد می کند، گفت: « شما هزار سال بگوئید ابوعلی سینا ایرانی بوده چه تاثیری دارد؟ شخصیت متعلق به کشوری است که برایش اهمیت قائل است و دانش او را اشاعه می دهد. نباید از این زاویه نگاه کرد که چرا مولانا را ترکیه ثبت کرد بلکه باید گفت ما برای شناساندن مولانا به دنیا و حتی مردم خود چه کرده ایم. ثبت که اصلیت یک دانشمند را از او نمی گیرد. همه می دانند که اصلیت مولانا ایرانی است. مگر می شود هویت یک شاعر را از او گرفت.»

اما باید گفت متاسفانه با وجود تلاش مضاعف آذربایجان و افغانستان و همین طور کشورهای همسایه برای ثبت مشاهیر به نام کشور خود و عدم وجود نام بسیاری از مشاهیر در لیست یونسکو به نام ایران خطرهایی مشابه با ثبت مولانا به عنوان شاعر ترک فرهنگ کشور ما را به شدت تهدید می کند و دیری نخواهد پایید که خبری دیگر منتشر شود که فلان شاعر یا عارف به نام فلان کشور به ثبت رسید. نقدهایی از این دست که مردم ما مفاخر را نمی شناسند و تنها تمرکز برای ثبت مفاخر بی فایده است تاحدودی درست است اما نمی توان به صرف منفعل بودن جامعه و دولت در این زمینه از تلاش برای ثبت اسامی کاست.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/27121/27-سرقت-خطر-ملی-مشاهیر>